

KOHTI
KOKO
NUOREN
NÄKEMISTÄ

Kirsi Paavilainen & Tom Tarvainen

Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen raportti

TIIVISTELMÄ

Kohti koko nuoren näkemistä -raportti on syntynyt Lounais-Suomen aluehallintoviraston rahoittaman Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen tuotantona. Hanke on tällä hetkellä puolivälissä ja se jatkuu vielä vuoden 2018. Loppuraportti julkaistaan joulukuussa 2018. Hankkeen tavoitteena on ensinnäkin kartoittaa maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia elämästä, palveluista ja tuen tarpeista ja toiseksi tämän tiedon sekä ammattilaiden tiedon perusteella kehittää ja muotoilla nuorille paremmat palvelut.

Aineisto on kattava ja monipuolinen. Porissa on haastateltu vuoden 2017 aikana 56 maahanmuuttajanuorta. Nuoret kertoivat avoimesti elämästään ja tuottivat runsaasti ideoita siihen, kuinka kaupunkia ja sen palveluita tulisi heidän mielestään kehittää. Haastattelun tulokset voidaan tiivistää kuuteen ydinkohtaan. 1. Nuoret tarvitsevat enemmän tukea kielen oppimiseen, 2. He kaipaavat luotettavia ja välittäviä aikuisia rinnalleen, 3. He haluavat lisää tekemistä ja mahdollisuuksia vapaa-aikaan, 4. Opintoihin olisi saatava lisää joustavuutta ja kouluaikeiden ulkopuolista tukea, 5. Nuoret haluavat töihin ja he arvostaisivat pieniäkin työkokemuksia, 6. Nuoret tarvitsevat myös monipuolisempaa tukea arkeen ja jaksamiseen.

Nuorten ideoiden pohjalta Poriin ollaan rakentamassa uudenlaista, kokonaisvaltaisempaa ja vaikuttavampaa palvelurepertuaaria ja tämä onnistuu julkisen sektorin, järjestöjen ja vapaaehtoisten yhteistyöllä. Tässä raportissa lukija pääsee tutustumaan, millaisia uusia palveluita ja palvelukokeiluja on jo käynnistetty ja millaisia uusia avauksia valmistellaan parhaillaan. Tavoitteena on aikaansaada erilaisten toimenpiteiden sarja.

Lisäksi raportin kirjoittajat haluavat tuoda esiin yhden toimenpide-ehdotuksen, joka koskee koko maahanmuuttajanuorten palvelujärjestelmän kehittämistä. Porissa, kuten muuallakin Suomessa näiden nuorten palvelut ovat sirpaloituneet. Tämä näkyy paitsi nuorten vaikeudessa tunnistaa ja löytää palvelut, mutta myös siinä että eri tahojen ammatillaiset eivät riittävästi hahmota, mihin he ottaisivat yhteyttä oman organisaationsa ulkopuolelta. Nyt kun maahanmuuttajanuorten palveluita ollaan kehittämässä usealla eri rintamalla ja eri toimijoiden yhteistyöhön perustuen, olisi tärkeää, että yhteistoiminnan koordinoitiin luotaisiin selkeämpi rakenne.

Asiasanat: maahanmuuttajataustaiset nuoret, nuorten palvelukokemukset, palvelukokeilut ja -kokonaisuudet, monialainen yhteistyö.

SUMMARY

The report "*Towards a comprehensive view of a young person*" (Kohti koko nuoren näkemistä) is drafted as a part of The Young Immigrants 360 Project (Maahanmuuttajanuoret 360 -hanke) funded by the Regional State Administrative Agency for Southwestern Finland. The project was launched in January 2017 and will end in December 2018 when also a closing report will be published. The first aim of the project is to survey the young with immigrant background about their experiences in life, services and support needs. The second is to use this information and information gain from professionals to develop and to design better services for the young.

The data is comprehensive and diversified. In total 56 young immigrants were interviewed during the year 2017 in Pori. They spoke openly about their lives and presented many ideas on how the city and its services should be developed in their opinion. The survey results can be summarised with six main points. 1. The young need more support in language learning. 2. They need reliable and caring adults to support them. 3. They want more things to do and more possibilities for their free time. 4. Their education should be more flexible and they would need more support outside school. 5. The young want to work and would appreciate even short work experiences. 6. They also need more versatile support to cope with the daily life.

Based on the ideas of the young the work to create to Pori a new, more comprehensive and more effective range of services is in progress. This will be achieved with the cooperation of public sector, organisations and volunteers. This report presents the new services and service trials already in place and in planning. The aim is to create a set of different activities.

In addition, the writers of this report want to present a measure proposal that has the potential to improve the whole service system for the young immigrants. In Pori, as in other parts of Finland, the services for the young are fragmented. This makes it not only hard for the young to identify and find the services, but also professionals have difficulties to find right parties to contact outside their own organisations. Now that the services for the young immigrants are being developed on several different fronts based on cooperation among different actors, it would be important to create a clearer structure for the coordination of the joint actions.

Keywords: young people with immigrant background, service experiences of the young, service trials and concepts, multisectoral cooperation.

SISÄLLYS

1. ESIPUHE	5
2. TAULUKKO: MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN NUORTEN MÄÄRÄ PORISSA 2007-2016	7
3. SATAKUNNAN YHTEISÖKESKUS KEHITTÄMISTYÖN KOORDINOIJANA JA MAAHANMUUTTAJANUORET 360 -HANKKEEN ESITTELY	8
Yhteisökeskus yhteistyön katalysaattorina ja kehittämisalustana.....	8
Maahanmuuttajanuoret 360 -hanke pähkinänkuoressa	10
4. KOHTI KOKO NUOREN NÄKEMISTÄ	14
5. HAASTATTELUJEN TOTEUTUS	16
Haastattelujen toteutus ja aineistot	16
6. HAASTATTELUJEN TULOKSET	18
Koulu ja opinnot.....	18
Perheen rooli nuoren arjessa	21
Yhteisöt sosiaalisen tuen lähteinä	23
Vapaa-ajan tilat ja merkitykset	26
Työelämä: ristiriitaisia tunteita työelämän mahdollisuuksista.....	28
7. TOIMENPITEITÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	34
Nuorten kokemuksiin perustuvia toimenpide-ehdotuksia	34
Muita kehittämiskohteita	40
8. AJANKOHTAISTA KIRJALLISUUTTA JA TUTKIMUKSIA.....	42
KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ.....	45

ESIPUHE

Maahanmuuttajanuorilta on syytä kysyä itseltään, millaisista asioista hyvä elämä rakentuu. Nyt näiden kokemusten kokoaminen on aloitettu. Lounais-Suomen aluehallintoviraston rahoittamassa, Satakunnan yhteisökeskuksen koordinoimassa ja Porissa toteutettavassa Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeessa tiedetään 56 nuoren kertomana enemmän siitä, mitä nuoret toivovat, mitä he odottavat ja mistä he unelmoivat. Kohdatut nuoret kertoivat myös kokemuksiaan saamistaan palveluista ja siitä, miten niitä tulisi kehittää, Näiden viestien kuuntelusta avautuu aikuisten vastuu.

Käsillä olevassa raportissa kuvataan Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen kehittämiskokonaisuus, esitellään haastattelujen tulokset, kerrotaan, millaisiin toimiin saadun tiedon perusteella on jo ryhdytty ja määritellään jatkotoimenpiteet. Ensimmäinen toimintavuosi on ollut nuorten haastattelujen aikaa. Siksi raportin pääpaino on haastatteluaineiston analysoinnissa. Lukija pääsee tutustumaan mitä nuoret ajattelevat perhe-elämästä, harrastuksista, kavereista, koulusta ja opinnoista, työelämästä tai vaikkapa digitaalisesta elämästä. Koska nuoren elämä rakentuu tällaisissa elinympäristöissä, pyrkimys on tarkastella näitä limittäin ja kokonaisuutena. Raportin nimi, *Kohti koko nuoren näkemistä*, pyrkii kuvaamaan tällaista kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa. Hankkeen aikana on haastateltu myös nuorten parissa toimivia ammattilaisia. Heidän näkemyksiään on koottu tämän raportin sivuille.

Tärkeintä on, että nuorten ja ammattilaisten viestit ja ideat kuunnellaan vakavasti ja että niistä otetaan koppi. Raportissa esitelläänkin nuorten tarpeisiin perustuvia toimintamalleja ja tulevaisuuden palvelukonsepteja, jotka toteutuessaan tekevät Porista maahanmuuttajanuorille hyvän tai vielä paremman paikan. Työ on monella tapaa vasta alussa. Nyt vaiheessa 1 (vuosi 2017) on haastattelujen rinnalla työstetty useita kehittämisaihioita ja osa palveluista on jo saatu käyntiin. Vaiheessa 2 (vuosi 2018) kootaan toimijat ja ratkaistaan kuinka muut uudet toimintamallit, palvelut ja palvelukonseptit käynnistetään mahdollisimman pikaisesti.

360 -hankkeen henkilöstö kiittää kaikkia yhteistyökumppaneita. Kiitos etsiville, nuorisotyöntekijöille, työpajaväelle, koulujen ja oppilaitosten edustajille sekä järjestöammattilaisille antamastanne ajasta ja yhteistyökumppanuudesta. Kiitos aktiiviselle ohjausryhmälle, joka on tukenut hankkeen toteutusta, tuonut terveisiä nuorten maailmoista, opastanut palveluviidakon sokkeloissa ja toimittanut välillä työn tueksi melkoisia tietopaketteja. Ohjausryhmän jäseninä ovat olleet Erik Häggman (Lounais-Suomen aluehallintovirasto), Tiina Aydin (Porin kaupungin etsivä nuorisotyö), Milja Karjalainen (Satakunnan yhteisökeskus), Ari Reunanen (Valo-valmennus), Kalle Salmi (Porin kaupungin nuorisotyö), Sarianne Taipalus (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Satakunnan piiri), Pirjo Virta-Jawo (Satakunnan Monikulttuuriyhdistys), Rebekka Ylen (Rauman Seudun Katulähetys) sekä tämän raportin allekirjoittajat.

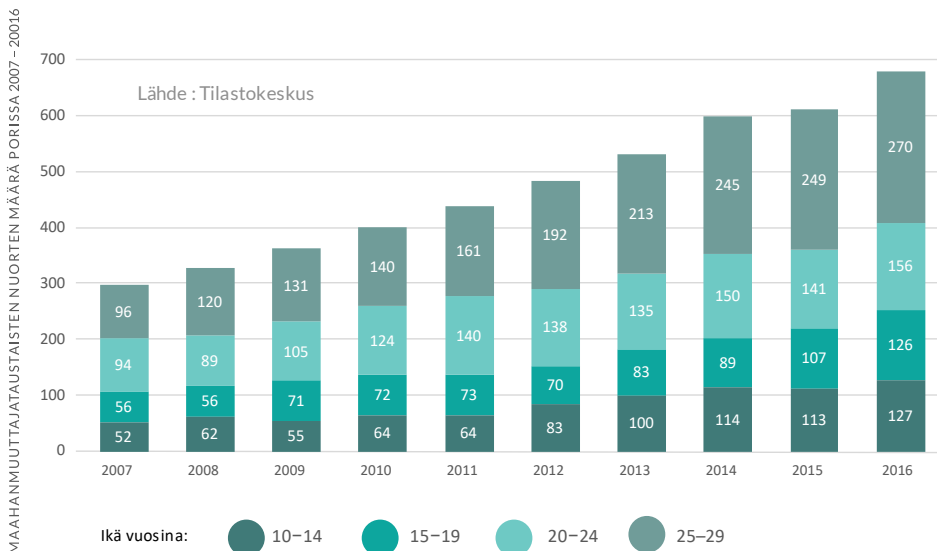
Suurin kiitos kuuluu tietysti haastatteluihin osallistuneille nuorille. Teidän kanssanne oli ilo keskustella! Teidän avoimuutenne; ajatuksenne, kokemuksenne ja ideanne mahdollistivat tämän raportin ja sen pohjalta suunnitellut kokeilut!

TAULUKKO: MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN NUORTEN MÄÄRÄ PORISSA 2007–2016

Satakunnassa asui vuoden 2016 lopussa yhteensä 221 740 asukasta, joista 6 707 eli 3,0 % oli vieraskielisiä (pois luettu suomen, ruotsin ja saamen kielet). Porin kaupungin 85 059 asukkaasta vieraskielisiä oli 2 517 eli 3,0 % (lähde: Tilastokeskus).

Porissa maahan muuttaneiden henkilöiden määrä on ollut tasaisessa kasvussa 2000-luvun alusta. Myös nuorten (12–29-vuotiaiden) määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa.

Tässä raportissa termit maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen määrittävät äidinkielen/vieraskielisyyden mukaan. Vaikka määritelmä ei ole aivan ongelmaton, sitä käytetään paljon virallisissa yhteyksissä ja tilastollisissa määrittelyissä. Tässä yhteydessä se tilastollisena määritelmänä kuvaa ilmiötä paremmin kuin esimerkiksi termi ulkomaan kansalainen, koska osa maahanmuuttajista on jo Suomen kansalaisia. Lisäksi termi pitää sisällään myös niin sanotut toisen polven maahanmuuttajat.

SATAKUNNAN YHTEISÖKESKUS KEHITTÄMISTYÖN KOORDINOIJANA JA MAAHANMUUTTAJANUORET 360 -HANKKEEN ESITTELY

Yhteisökeskus yhteistyön katalysaattorina ja kehittämisalustana

Kuten edellinen taulukko osoittaa, Porissa on noin 700 maahanmuuttajataustaista nuorta. Näille nuorille on tarjolla sekä julkisen sektorin tarjoamia palveluita että järjestöjen tarjoamia palveluita ja toimintaa. Niin kuin muuallakin Suomessa, myös Porissa palvelujärjestelmä on varsin pirstaleinen. Nykytilanteessa minkään yksittäisen toimijan resurssit eivät riitä vastaamaan maahanmuuttajanuorten arjen ja elämisen haasteisiin. Tieto nuorten elämästä on hajautunut lukuisille toimijoille. Ja vaikka monin paikoin tehdäänkin hyvää työtä, myös palvelut ovat hajautuneet pieniin osiin ja nuoren elämän näkökulmasta palvelut eivät myöskään muodosta eheitä tai yhteen sovittuvia jatkumoita. Kokonaisuuden koordinointi ja suurempi yhdistävä kertomus puuttuu. Emeritusprofessori Matti Rimpelä onkin kuvannut nykytilaa varsin osuvasti: muurahaiset rakentavat kekoa, mutta ne eivät tiedä millainen keko onkaan rakentumassa.

Satakunnan yhteisökeskus halusi lähteä kehittämään maahanmuuttajanuorten kokonaisvaltaisempaa palvelukonseptia useastakin eri syystä. Sillä on ”järjestöjen järjestönä” ja maakunnallisena kehittäjäorganisaationa siihen sopiva rooli. Yhteisökeskus tuntee ihmisten hyvinvointia eri tavoin edistävät järjestöt, on niiden kanssa jatkuvassa yhteydessä ja kykenee verkottamaan järjestöjä ja niiden osaamista yhteen. Tavoitteena on, että käytännön työtä tekevät tahot pystyvät hyödyntämään tietoa omassa toiminnoissaan ja niiden kehittämisessä. Jo nyt uusia toimintoja ja palveluita suunnitellaan yhteistyössä eri järjestöjen kanssa.

Yhteisökeskus on myös jäsenenä merkittävässä nuorten palvelujen kehittäjäryhmissä, joista keskeisin on Ohjaamon, Nuorten talon ja Me-talon kokonaisuutta rakentava koordinaatioryhmä. Se myös vastaa lähivuosina järjestöjen ja kunnan sekä järjestöjen ja maakunnan välisten yhteistyörakenteiden kehittamisestä. Näissä rakenteissa linjataan myös nuorten tulevaisuuden palveluita. Lisäksi Yhteisökeskuksella on itsellään käynnistynyt toimintaa, johon maahanmuuttajanuorille suunnitellut ja aikaansaadut palvelut ja palvelukonaisuudet ovat tarvittaessa integroitavissa. Tärkeimpänä niistä Me-talon toiminta. Ainakin siis yksi kotipesä tehokkaiksi osoittautuneille malleille on jatkossakin olemassa.

Kaikkein eniten kyse on kuitenkin yhteistyöstä ja eri toimijoiden osaamisen yhdistämisestä. Satakunnan yhteisökeskus haluaakin profiloitua yhteistyöalustana ja uuden ajan ”ongelmanratkaisutoimistona”, jossa uskalletaan murtaa vanhoja toimintatapoja ja kokeilla uusia ratkaisuja. Yhteisökeskuksessa käynnistynyt laboratorio- ja kokeilutoiminta tarkoittaa, että uudenlaisia toimintatapoja kokeillaan ennakkoluulottomasti ja niitä otetaan nopeasti testaukseen, jotta tiedetään mikä toimii ja mikä ei. Tehokkaiksi osoittautuneet toimintatavat viedään jatkokehitykseen ja niitä on tarkoitus skaalata myös laajemmin Poriin ja koko maakuntaan. 360 -hankkeen näkökulmasta tätä kehittämistyötä voi kutsua hyvällä syyllä yhteistyön löytöretkeksi, jonka aikana opitaan:

- ottamaan nuoret keskiöön heitä koskevien palvelujen suunnittelussa
- keräämään ja kokoamaan yhdessä kokemusperäistä tietoa maahanmuuttajanuorista ja heidän tuen tarpeistaan
- tulkitsemaan tätä tietoa yhdessä yli eri organisaatio-, hallintokunta- ja sektorirajojen
- tunnistamaan kriittiset palveluvajeet ja palveluiden aukkopaidat
- suunnittelemaan eri toimijoiden kanssa yhteisiä palvelutapahtumia ja sovittamaan palveluja paremmin yhteen
- reagoimaan nopeammin ja kokeilemaan uusia ratkaisuja hyvinvoinnin edistämiseksi
- siirtämään palveluiden painopistettä ennaltaehkäisyyn sen sijaan että annetaan ongelmien tulla
- skaalaamaan parhaita ratkaisuja

Maahanmuuttajanuoret 360 -hanke pähkinänkuoressa

Ennen kuin syvennytään haastattelujen antiin, on perusteltua kuvata Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen koko kehittämistyö. Seuraavissa kappaleissa kuvataan lyhyesti hankkeen taustat ja tarve, tavoitteet, suunnitelmat nuorten osallistamiseksi sekä hankkeen odotetut hyödyt ja tulokset.

Taustat ja tarve

Niin Porissa kuin koko Satakunnassa maahanmuuttajanuorten määrät ovat kasvaneet ripeästi. Samaan aikaan tutkimukset osoittavat, että maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen on yli viisinkertainen kantaväestöön nähden (Myrskylä 2012). Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan TE-toimistojen ohjaus- ja tarve tulee ylittymään moninkertaisesti kapasiteettiin nähden. Uusia ratkaisuja tarvitaan nopeasti. AUNE-ohjelmaa valmistelleen asiantuntijaryhmän mukaan maahanmuuttajat ja kotoutujat tarvitsevat tukea arjessa pärjäämiseen eli valmiuksia arjen taitoihin, asumiseen, vapaa-aikaan, sosiaalisiin suhteisiin, opiskeluun ja työhön. Tällaisten signaalien keskellä Satakunnan yhteisökeskuksessa pohdittiin, olisiko nuorten tukemiseen rakennettavissa uudenlainen lähestymistapa. Sellainen kokonaisvaltainen toiminta- ja palvelukonsepti, jossa maahanmuuttajanuorten elämä voitaisiin ymmärtää kokonaisuutena, jossa palvelut muodostaisivat selkeämpiä polkuja ja jossa tukitoimien ja palvelujen tarjoaminen perustuisivat hyvään yhteistyöhön ja vastuunjakoon eri toimijoiden välillä.

Hankkeen tarvetta kuvattiin monesta eri näkökulmasta. Itse maahanmuuttajanuorten kannalta tarkasteltuna keskeisin seikka on edellä mainittu kokonaisvaltaisen tuen puute. Jos nuorella ei ole ympärillään luotettavan aikuisen seuraa, hän ei ole päässyt harrastusten ja mielekkään tekemisen pariin, ei löydä kavereita eikä saa tietoa oman lähiympäristönsä palveluista, on palvelujärjestelmämme epäonnistunut. Kun nuorella ei ole koulutusta eikä tietoa siitä, kuinka opintojen syrjään pääsee kiinni tai jos nuorten pääsy työelämään on omin voimin käytännössä lähes mahdotonta, ollaan epäsuotuisissa kierteissä. Ilman koulutusta ja työtä on vaikea pärjätä ja jos eri elämänalueiden ongelmat jatkuvat ja kasautuvat, voidaan puhua alkavasta pysyvästä arpeutumisesta (lasting scarring effects).

Myös Porissa maahanmuuttajanuorten tukemisen resurssit ovat hajautuneet pieniin yksiköihin. Matalan kynnyksen paikoista on pulaa. Vaikka palveluita on tarjolla, ne ovat usein siiloutuneita palveluita, jotka eivät limity toisiinsa riittävästi. Haettavalla hankkeella haluttiin löytää keinoja sekä matalan kynnyksen

palveluiden vahvistamiseen sekä hyvään palveluintegraatioon tuen tarjoajien välillä.

Hankkeen tavoitteet

Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen tavoitteena on ollut käynnistää pitkäjänteinen kehittämistyö, jonka aikana luodaan nuorten kokonaisvaltaiseen tukemiseen tähtäävä toiminta- ja palvelukonsepti. Hankkeen aikaiset tavoitteet on tarkennettu ja vaiheistettu kahdelle toimintavuodelle seuraavaan neljään toimenpidekokonaisuuteen:

1. Luodaan menettelytavat siihen, kuinka maahanmuuttajanuoret tavoitetaan ja kuinka heidät voidaan ohjata hankkeen päävastuun kantavan järjestön (Satakunnan yhteisökeskus) pariin.
2. Toteutetaan vähintään 50 nuorten haastattelut, jotta saadaan tarkempi kuva heidän elämästään Porissa, heidän odotuksistaan ja toiveistaan sekä kokemuksistaan palveluista. Palautteen pohjalta muotoillaan nuorille paremmat palvelut.
3. Suunnitellaan nuorten palautteen, kokemusten ja ideoiden pohjalta menettelytavat ja mallit siihen, kuinka nuoria voidaan ohjata
  - harrastusten ja mielekkään tekemisen pariin
→ vuoden 2018 tavoite: 40 nuorelle mahdollisuus harrastuksiin ja arjen aktiviteetteihin
  - toisten seuraan ja kaverisuhteisiin
→ vuoden 2018 tavoite: 60 nuorelle mahdollisuus kaverin löytämiseen
  - koulutuksen pariin
→ vuoden 2018 tavoite: 20 nuorelle koulutuspaikka
  - työn ja työharjoittelun piiriin
→ vuoden 2018 tavoite: 20 nuorelle työ- tai työharjoittelupaikka
4. Konseptoidaan uusi toiminta- ja palvelukonsepti ja luodaan malli toiminnan vaikuttavuuden seurantaan

Toiminta-
vuosi 2017

Toiminta-
vuosi 2017

Toiminta-
vuosi 2018

Toimintavuoden 2017 osalta tavoitteet ovat toteutuneet. Maahanmuuttajanuoret on saatu odotusten mukaisesti hankkeen toimintaan mukaan. Nuoret myös kertovat mielellään elämästään, kokemuksistaan ja antavat arvokasta palautetta erilaisten toimintamallien ja palvelujen kehittämiseksi. Nuorilta saatu palaute ja kehittämisideat ohjaavat vuoden 2018 toiminnan suunnittelua.

Nuorten osallisuus

Koko 360 -hankkeen toiminnan lähtökohtana on ollut, että sitä tehdään yhteistyössä nuorten kanssa. Hankkeessa on haastateltu 56 nuorta. Seuraavassa vaiheessa mukaan arvioidaan saatavan vähintään 140 nuorta. Näin toiminnassa tulee kaikkiaan olemaan mukana vähintään 200 nuorta. Nämä nuoret osallistuvat hankkeeseen monin eri tavoin:

Suunnitteluosallisuus: Nuoret tuovat esiin omat näkemyksensä ja odotuksensa hankkeen toteutukseen.

Päätöksenteko-osallisuus: Koska uusi toiminta- ja palvelukonsepti suunnitellaan nuorten tukemiseksi, he ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan siitä, millaisiin sisältöihin hankkeessa tulee panostaa. Hankkeen toimenpiteissä huomioidaan tarkasti nämä nuorten odotukset ja tarpeet. Aikuisten tehtävänä on saada nuorten ideat lentoon.

Toimintaosallisuus: Nuoret ovat hankkeessa aktiivisia toimijoita, eivät passiivisia toiminnan kohteita. Toiminta tarkoittaa esimerkiksi uusia vapaa-ajanmahdollisuuksia, uutta tekemistä (uusien) kavereiden kanssa, mahdollisuuksia kiinnittyä opintoihin ja mahdollisuuksia päästä tekemään työtä.

Arviointiosallisuus: Nuorilta kysytään palautetta hankkeen toiminnasta. Palaute ohjaa jatkossakin 360-työn suunnittelua ja fokusointia.

Hankkeen hyödyt ja odotetut tulokset

Maahanmuuttajanuoret 360-konseptista on tarkoitus luoda pysyvä toimintamalli satakuntalaiseen hyvinvoinnin palvelujärjestelmään. Sitä rakennetaan pitkäjänteisesti ja vaiheittaisen kehittämisen periaatteella. Aluksi, nuorilta saatava tieto ja palaute ohjaavat toimintaa. Seuraavaksi tämän tiedon perusteella muotoillaan nuorille paremmat ja osuvammat palvelut. Kaksivuotinen hankerahoitus mahdollistaa kehittämistyölle hyvän startin, mutta jatkossa

toimintaan on haettava resursseja myös uusista rahoituslähteistä. Voidaan siis sanoa, että työ on vasta alussa.

Odotettavissa olevia tuloksia:

1. 360-toiminnalla tuetaan maahanmuuttajanuorten kasvua ja itsenäistymistä. Se edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa heidän kasvu- ja elinoloja.
2. 360-toiminnan avulla maahanmuuttajanuoret saadaan yhteisen tekemisen ja luotettavien aikuisten pariin. Hankkeen aikana toiminnassa on mukana 200 nuorta.
3. Syntyy uusia avauksia, kokeiluja ja ratkaisuja nuorten harrastustoiminnan kehittämiseen, kavereiden löytämiseen ja siihen, kuinka nuoret pääsevät koulutukseen ja työn syrjään kiinni. Tehokkaat toimintamallit skaalataan laajemminkin maakunnassa.
4. 360-malli konseptoidaan siten, että kunnat ja maakunnat voivat hyödyntää järjestöjen tarjoamaa toimintaa ja palveluita aikaisempaa tehokkaammin. Järjestöjen yhteistoiminta lisääntyy maahanmuuttajanuorten tukemisessa merkittävästi.
5. Opitaan uusi nuorisolähtöisempi työskentelytapa, jossa palveluita ei suunnitella ja kehitetä järjestelmästä käsin vaan ennen kaikkea nuorten tarpeista käsin. Nuoret osaavat ajatella ja oivaltaa asioita itse. Tämä voima hyödynnetään aikaisempaa tehokkaammin palvelujen ja palvelukokonaisuuksien suunnittelussa.

KOHTI KOKO NUOREN NÄKEMISTÄ

Maahanmuuttajanuorten hankkeen suunnittelua ja toteutusta on ohjannut tanskalaisen tutkimuksen (Hvem är de unge på kanten af det danske samfund? (2015) viitekehys, jonka perusajatuksena on nuoren arjen huomioiminen siten, että siinä otetaan samanaikaisesti huomioon ne eri elinympäristöt ja tilat, joissa nuoret aikaansa viettävät. Tästä lähestymistavasta on johdettu myös hankkeen nimi, Maahanmuuttajanuoret 360.

Aivan kuten Tanskan tutkimuksessa, maahanmuuttajataustaisten nuorten elämää on hankkeessa seurattu vapaa-aikaan, kouluun, työelämään, perheeseen, digitaaliseen elämään ja yhteisöihin liittyvien asioiden kautta. Näistä elämän eri osa-alueista nuorilla on ollut myös paljon kerrottavaa.

Kuva 1. Nuoren elinympäristöt 360-mallin mukaisesti. (Hvem är de unge på kanten av det danske samfunnet /Erik Häggman)

Nuoria kohdattaessa ja haastateltaessa heidän elämäänsä ei ole haluttu kaventaa rajoittumaan yhteen tai kahteen elämän osa-alueeseen, vaan se on yritetty nähdä näiden osa-alueiden muodostamana kokonaisuutena, elämän spektrinä kaikessa kirjossaan. Vertailukohdaksi voidaan ottaa ihan tavallinen perhe-elämä. Useimmat vanhemmat haluavat olla perillä lastensa arjesta ja ovat siitä kiinnostuneita monipuolisesti (mitä sinulle kuuluu, miten kavereiden kanssa menee, mitäs koneella teet, miten koulu sujuu jne.). Eikö myös julkisen sektorin toimijoiden ja järjestöjen tulisi tarkastella näin nuorten elämää ja siihen vaikuttavia asioita? 360 -tarkastelutavan ansiosta kyetään nyt hahmottamaan nuorten elämäntilanteiden kokonaiskuva aikaisempaa paremmin. Samoin tiedetään, mitkä asiat nuorten elämässä ovat pääsääntöisesti hyvin, mutta myös, mihin asioihin he erityisesti tarvitsevat tukea ja palveluita. Nämä tiedot ovat aivan oleellisia siinä, kun ryhdytään suunnittelemaan uudenlaisia toimintamalleja, palveluita ja kokoamaan erilaisia toimijaverkostoja niiden toteuttamiseen.

HAASTATTELUJEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan maahanmuuttajanuorten haastattelujen toteutus sekä niiden anti. Haastattelujen pohjalta on luvun 7 loppuun koottu kuva siitä, millaisilla asioilla on tai olisi myönteistä vaikutusta arjessa pärjäämiseen nuorten kokemana. Kokemusten keruu on toteutettu huhti–elokuun 2017 aikana ja siihen osallistui yhteensä 56 paikallista nuorta. Haastattelut on toteuttanut ja aineiston analysoinut projektityöntekijä Kirsi Paavilainen.

Haastattelujen toteutus ja aineistot

Yksilö- ja ryhmähaastatteluihin osallistui 41 nuorta, jonka lisäksi järjestettiin 15 nuoren ryhmäkuuleminen. Kartoittamisvaiheeseen osallistuneet nuoret tavoitettiin paikallisten koulujen ja oppilaitosten, yhdistystoimijoiden sekä nuorten ja haastattelijan omien verkostojen avulla.

Haastatelluista poikia/miehiä oli 25 ja tyttöjä/naisia yhteensä 16. Kaikki haastatelluista olivat syntyneet Suomen ulkopuolella ja lähtömaita oli 15: Afganistan, Burma, Egypti, Espanja, Irak, Iran, Kiina, Meksiko, Saksa, Somalia, Syyria, Tansania, Viro, Venäjä ja Yhdysvallat.

Syyt muuttoon olivat moninaisia. Haastatelluissa oli perheensä kanssa Suomeen muuttaneita nuoria, kiintiöpakolaisia sekä (yksintulleita) turvapaikanhakijoita. Pieni osa haastateltavista oli muuttanut Suomeen täysi-ikäisinä joko työn tai avoliiton kautta. Iältään haastateltavat olivat 12–31-vuotiaita, pääpainon ollessa 14–20-vuotiaissa.

Haastattelut toteutettiin keskustelevin teemahaastatteluin. 360-mallin mukaisesti nuorilta kysyttiin kokemuksia, näkemyksiä kouluun/opintoihin, perhe-elämään, yhteisöihin, vapaa-aikaan, työelämään ja digitaaliseen elämään liittyen. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Neljä haastateltavaa kieltäytyi haastattelun äänityksestä, jolloin asiat kirjattiin ylös perinteisin muistiinpanoin.

Nuorten lisäksi haastateltiin viisi nuorten parissa toimivaa nuorisotyöntekijää ja etsivää. Heidän haastatteluissaan keskityttiin nuorten elämäntilanteiden tarkasteluun ja analysointiin. Heidän haastatteluissaan esiin tulleita asioita esitellään ”kommenttipuheenvuoroina” nuorten haastattelutulosten sisällä. Täydentävänä aineistona on hyödynnetty myös nuorten kanssa toimivien eri alojen ammattilaisten, kuten opettajien, sosiaalityöntekijöiden ja ohjausryhmän jäsenten näkemyksiä. Ammattilaisten näkemyksiä huomioidaan myös osana raportin toimenpide-ehdotuksia.

HAASTATTELUJEN TULOKSET

Koulu ja opinnot

Suurin osa haastatelluista nuorista (33) oli haastatteluhetkellä jonkin koulutuksen piirissä.¹ Muut nuoret olivat joko työllistyneitä (2), koulutuspaikkaa hakevia (2), palkka- tai työkokeilussa (1) tai odottivat joko turvapaikanhakupäätöstä (1) tai kotoutumissuunnitelmaa (2). Yksi haastateltavista oli kotiäitinä ilman TE-toimiston asiakkuutta. Lähes jokaisella nuorella oli kokemusta suomalaisesta peruskoulusta, ammattikoulusta, lukiosta tai kotoutumiskoulutuksesta.

Haastateltavista lähes kaikilla oli positiivinen suhtautuminen kouluun, koulutukseen ja erityisesti sen antamiin mahdollisuuksiin. Kielikoulutukselle sekä ammattiin johtaville koulutuksille annettiin suurta arvoa. Kun haastateluisissa kysyttiin Porin positiivisista puolista, useampi peruskoulua käyvistä nuorista mainitsi ammattikoulun. Nuoret olivat myös todella motivoituneita opiskelemaan ja opiskella haluttiin mahdollisimman paljon. Peruskoulussa oleville opiskelijoille opettajat ja ohjaajat olivat tärkeitä ihmisiä ja luotettavia aikuisia. Negatiiviset kokemukset koulusta liittyivät yleensä yleiseen turhautuneisuuteen, mikä liittyi yleensä oman koulutuspolun epävarmuuteen ja varsinkin suomen kielen opiskelun hankaluuksiin. Opintoihin kaivattiin enemmän tukea myös vapaa-ajalla.

Peruskoulussa opiskelevat/opiskelleet ja (varhais)teini-ikässä Suomeen muuttaneet nuoret halusivat edetä valmistavilta luokilta normaaliopiskelun piiriin ja sen rytmiin mahdollisimman nopeasti. Peruskoulun jälkeen monilla odotti horisontissa joko valmentava lukio-opetus tai ammattikoulu. Uutta koulutuspaikkaa odotettiin monesti malttamattomana. Toisaalta oltiin myös petty-

---

¹ Koulutuksen piirissä olevista nuorista peruskoulussa oli 19 (joista 15 valmentavassa opetuksessa), kotoutumiskoulutuksessa/valmistavassa ammattikoulussa 8, lukiossa tai ammattikoulussa 4 ja ammattikorkeakoulussa 2

neitä siihen vaihtoehtoon, että jouduttaisiin vielä seuraavaan ”valmentavaan” opetukseen. Valmentavat opetukset koettiin jonkinlaisina välitiloina.

Haastattelija: Onko teilläkin sitten ideana mennä vielä kymppiluokalle?

Haastateltava 1: Emme tiedä vielä. Haluamme mennä seuraavaan koulun. Emme halua mennä yksi vuotta vielä opiskelemaan.

Haastateltava 2: Aika kuluu ja meillä ei ole paljon aikaa.

– Poika 17 v. ja poika 16 v.

Normaaliopetukseen nopeammin pääsemiseksi nuoret toivoivat lisää tukea erityisesti suomen ja englannin kielen sekä tietokonetaitojen oppimiseen. Nuoret näkivät näiden taitojen olevan avainasemassa jatko-opintoihin pyrittäessä ja tulevaisuudessa myös työllistymisen kannalta. He olivat valmiita käyttämään myös omaa vapaa-aikaansa näiden taitojen parantamiseksi. Nuoret toivoivatkin koulunkäynnin tukemiseen esimerkiksi vapaamuotoisia Iltakouluja ja keskustelukerhoja. Haastattelujen perusteella nuoria kiinnostavia tulevaisuuden aloja olivat esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ja logistiikka-, kuljetus- ja automatiikka-alat. He myös kokivat, että erilaisiin tulevaisuuden opiskeluvaihtoehtoihin pitäisi päästä tutustumaan nykyistä aikaisemmassa vaiheessa.

Ammattikoulussa opiskelevia tai opiskelleita nuoria oli kolme. Heistä jokainen oli vaihtanut alaa ainakin kerran. Jokainen heistä myös koki, että ensimmäinen opintolinja ei ollut kuitenkaan heille sopiva. Heillä jokaisella oli ollut myös jo alun perin haave toisesta alasta. Haastateltavista kaksi oli myös jo päässyt toteuttamaan toiveammattinsa opintoja. Näistä haastateltavista toinen oli siirtynyt toiselle paikkakunnalle (vaikka alaa opetetaan myös Porissa). Yksi haastatelluista odotti vielä tuloksia toiselle linjalle pääsystä.

Kotoutumiskoulutuksen piirissä olevat nuoret toivoivat opetukselta enemmän käytännönläheisyyttä ja joustavuutta. He toivoivat perinteisen opetuksen lisäksi toiminnallisia ja työelämälähtöisiä tapoja oppia ja arvostivat erityisesti opettajia, jotka hyödynsivät keskustelevia metodeja.

”Minun ensimmäinen opettaja oli tosi hyvä. Mä en puhu paljon, koska kaikki opettajat antoi papereita. Mutta ensimmäinen oli tosi hyvä. Mutta

hän meni pois koska hänellä ei ole opettajakorttia tai... Mä puhun suomea koska hän."

– Mies 23 v.

Yksi haastateltavista ehdotti opetuksen jakamista kahteen osaan niin että toinen puoli päivästä käytetään perinteisen opiskelun merkeissä ja toinen ”käytännön elämässä” työtehtäviä/projekteja yhdessä tehden sekä siinä suomen kieltä hyödyntäen. Keskustelevaa otetta kaivattiin myös enemmän yksilöllisen osaamisen ja motivaation tunnistamisessa:

"I feel like different immigrant groups may need different things, but it also shouldn't be done with race. It should simply be educational level and just talking to people. [...] I noticed this when i was visiting (a school). There were some Arab guys who were joking around all the time and then there were these Arab guys who really were trying. They were really trying to be like good students but they got lumped in with the jokesters. Because they're all Arabs and "of course they are all friends and have so much in common". And it's like white people logic! It's really silly."

– Nainen 26 v.

Virallisen (kotoutumis)koulutuksen piirissä olevien lisäksi Porissa asuu paljon myös nuoria aikuisia, jotka eivät kuulu koulutuksen tai työllistävien toimintojen piiriin. He ovat voineet tulla turvapaikanhakijoina tai esimerkiksi joko oman tai puolison työn perässä tai ovat kotiäiteinä. Nämä nuoret kaipaavat enemmän vaihtoehtoisia ja joustavia tapoja opiskella suomen kieltä. Perhelämän ja suomen kielen opiskelun yhteensovittaminen koettiin vaikeaksi. Muun muassa Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen suomen kielen tunneilla käytiin paljon, mutta nuoret toivoivat lisäksi mahdollisuutta opiskella suomen kieltä intensiivisemmin ja myös aamuaikaan. Tällaista vaihtoehtoa Porista ei kuitenkaan oltu löydetty.

Haastatellut nuoret olivat pyrkimyksissään hyvin käytännönläheisiä, kiinnostuneita koulutuksesta ja nopeasta työllistymisestä. Nuorimmat haastateltavat olivat hyvin tietoisia paikallisen ammattikoulun ja lukion tarjonnoista, ja moni haaveilikin seuraavalle etapille pääsystä. Peruskoulussa opiskelevista nuorista suurimmalla osalla ei kuitenkaan ollut mielessään selvää opintopolkua tai lopullista haaveammattia. Korkeakoulutuksesta kiinnostuneet nuoret olivat Suomessa kauemmin asuneita tai Suomeen opintojen perässä muuttaneita nuoria.

Perheen rooli nuoren arjessa

Perheen merkitys nuorten arjessa tuli haastatteluissa voimakkaasti esiin, vaikka nuorten perhetaustat vaihtelevatkin paljon. Nuoret kertoivat, että perheen kanssa vietetään paljon vapaa-aikaa, vanhemmilta kysytään neuvoja lähes kaikkiin arjen ja elämän asioihin ja murheetkin jaetaan ensisijaisesti perheen jäsenille. Toisaalta haastatteluissa oli mukana myös paljon nuoria, jotka olivat tulleet alaikäisinä yksin Suomeen. Nuorilla on usein perhettä ja sukua myös Porin ja Suomen rajojen ulkopuolella.

Yhtenä erityisenä ryhmänä nousi esiin humanitäärisin syin Suomeen muuttaneet tytöt, joiden arkielämässä perheen rooli oli erityisen korostuneessa asemassa. Näiden tyttöjen arkielämä pyörikin lähinnä koulun ja kodin ympärillä. Nuoret kokivat vastuuta perheen arjen pyörittämisestä ja erityisesti perheen äidin auttamisesta. Vaikka kiinnostusta esimerkiksi erilaisiin harrastuksiin oli paljon, vapaa-aikaa vietettiin paljolti vain perheen piirissä, erityisesti äidin kanssa.

Haastateltava: Viikonloppuna mulla niin paljon asioita. Minä teen kaikki siivoojat, valmistan mun kirjat ja pesen tiskin ja puhdistan pöydät. Ja sitten kun mulla on aikaa ja sitten sen jälkeen mä ja mun äiti lähdemme kävelemään ulkona, kauppaan tai se siellä Kirjurinluoto

Haastattelija: Joo hyvä. Onko siinä sitten aikaa nähdä kavereita esimerkiksi?

Haastateltava: Ää, en tykkää, en halua nähdä kavereita. Vain koulussa.

– Tyttö 15 v.

Toisena erityisenä ryhmänä haastatteluissa nousi esiin Suomeen yksin ja alaikäisinä tulleet turvapaikanhakijapojat, joista osa oli haastatteluhetkellä aikuistumisen kynnyksellä. Perheen merkitys näkyi heidän arkielämässään edelleen vahvasti, mutta toisella tavalla. Ajatukset olivat vahvasti perheen hyvinvoinnissa ja jälleennäkemisessä, mutta samaan aikaan monia nuoria ahdisti epätietoisuus siitä, kuinka perhe saadaan jälleen yhdistettyä. Osalla nuorista oli mahdollisuus ottaa yhteyttä vanhempiinsa (esimerkiksi Skypen tai Viberin kautta), mutta osa ei ollut edes tietoinen perheen nykyisestä olinpaikasta. Näistä nuorista suurin osa asui/oli asunut ryhmäkodeissa, ja sieltä saadun tuen merkitys näkyy mm. nuorten harrastuneisuudessa sekä tiedon saannissa (esimerkiksi tapahtumat, mahdolliset kesätyöt jne.). Omilleen muuttamista odotettiin kuitenkin paljon.

Yksin asuvilla nuorilla vain osalla oli yhteisö tukena. Tukea saatiin omalta kulttuuri-/kielilyhteisöltä ja myös sukulaisilta, varsinkin jos he asuivat Porissa tai muualla Suomessa. Arkipäivän asioiden hoitamiseen saatiin apua esimerkiksi laskujen maksussa ja virallisissa asioinneissa. Osalla tätä tukea ei kuitenkaan ollut. Esimerkiksi yksi nuori kertoi taloushuolistaan ja siitä, ettei ollut varma oliko hänellä enää luottotietoja. Nuori toivoi apua tilanteeseensa, mutta ei tien-nyt kenen puoleen kääntyä. Kokonaisvaltaisempaa tukea kaivattiin yleisesti:

”Tai esimerkiksi jalkapallo on se mitä harrastan ja haluaisin tietää enemmän, mutta ei ole tukihenkilöä. Eli tukihenkilö, joka voisi tukea ja ohjata olisi hyvä. [...] Jalkapallo on pelkkä harrastus, mutta mun tavoite on suorittaa peruskoulu, niin, mutta se on vielä epäselvä. Elikkä, en osaa sanoa vielä pääsenkö tai menenkö suorittamaan. Eli kaikkea ohjausta tarvitsen.”

– Mies 18 v.

Haastatteluissa tavattiin myös nuoria, jotka olivat muuttaneet lapsena perheensä kanssa Poriin. Myös nämä nuoret viettävät paljon vapaa-aikaa perheen kesken ja useat kertoivat myös jakavansa mahdolliset huolensa ensisijaisesti vanhemmilleen.

”Et kyl mä niinko jaksan puhuu, mut sit taas mä en jaksa, mä en niinko oikeestaan jaks puhuu, et jos joku stressi tilanne mul, kyl mä siit masennu aika paljo mut sit mä en jaks puhuu siit paljoo kenellekkää, mut kyl mää sit niinku pikkuhiljaa alan puhuu esimerkiks mun vanhemmille.”

– Mies 19 v.

Lähes kaikilla haastatelluilla oli kokemusta stressistä. Muutamalla haastatelluista stressi on aiheuttanut myös fyysisiä oireita kuten kuumetta ja unetto-
muutta. Perheen roolia ja tukea korostettiin myös näissä tilanteissa. Osa oli löytänyt omia stressinhallintakeinoja, joista suosituin oli musiikki ja liikunta. Porissa erityisesti Kirjurinluoto, Yyteri ja Isomäki olivat paikkoja, joissa pystyi rentoutumaan ja hengittämään. Yksi haastateltavista tunnisti useamman vuoden masennusjakson elämässään. Siihen oli johtanut ymmärrys siitä, että omat (suomen kielen) kyvyt eivät riitä oman unelma-ammatin saavuttami-
seen. Kahdella haastateltavalla on ollut myös traumaperäisiä mielenterve-
yshäiriöitä, joihin he olivat aikaisemmin saaneet apua. He olivat epätietoisia

Porissa saatavista palveluista tai keinoista saada tukea. Haastatteluissa varmistettiin, että he tietävät mihin/kenen puoleen kääntyä haastattelun jälkeen.

Perheen rooli oli merkittävä myös niillä Suomeen muuttaneilla nuorilla aikuisilla, joilla useilla oli suomalainen puoliso. Esimerkiksi julkisten palveluiden ja niihin hakeutumisen kanssa sekä erityisesti lomakkeiden täytössä puolison apu koettiin korvaamattomaksi. Puolison kautta saadulla uudella perheverkostolla oli myös suuri merkitys mm. uusien ystävyysuhteiden luomisessa sekä työllistymisessä.

Yhteisöt sosiaalisen tuen lähteinä

Haastatteluaineiston analyysissä yhteisöelämää lähestyttiin kahdesta eri perspektiivistä: oman kieli- ja kulttuuriyhteisön näkökulmasta sekä ikään perustuvien vertaissuhteiden näkökulmasta. Oman yhteisön ja kieliryhmän tärkeys korostui erityisesti nuoremmilla maahanmuuttajilla. Kuten aikaisemmin jo todettiin, nuorten yhteisöt eivät rajoitu ainoastaan Poriin, vaan sukulaisia ja ystäviä on myös eri puolilla maailmaa.

Monella nuorella on omaan kieli- ja kulttuuriryhmään perustuva vahva yhteisöllinen tukiverkosto. Se tukee paitsi virallisissa yhteyksissä, esimerkiksi viranomaistapaamisissa, ja joskus jopa korvaa perinteiset virallisen tuen lähteet. Lisäksi se toimii perheen tavoin tärkeänä sosiaalisena tukiverkostonä.

Nuorille myös omaan kotikulttuuriin perustuvat kansalliset ja uskonnolliset juhlat ovat tärkeitä ja niitä järjestetään paljon. Omissa yhteisöissään nuoret rakentavat identiteettiään ja kuten kaikille nuorille, kysymys siitä kuka minä olen, on hyvin tärkeä. Identiteettityön kannalta on maahanmuuttajanuorilla ainakin kaksi ulottuvuutta: missä ovat juureni ja kuka ja mitä minä olen sekä millaisiin yhteisöihin kuulun täällä Porissa.

Paikallisesta koulusta on muodostunut tärkeä yhteistyökumppani, mutta tilat ovat myös monien muiden toimijoiden aktiivisessa käytössä. Vaikeutena onkin usein sopivien ja erityisesti tarpeeksi isojen tilojen löytäminen. Juhlat ovat muodostuneet kuitenkin hyvin tärkeiksi sosiaalisiksi tapahtumiksi, ja niistä puhutaan myös pitkään.

Haastateltava: Mut mä en tiedä muistatko viime kerran kun oli pari viikoo sitten täällä Kirjurinluodossa pidetty juhla?

Haastattelija: Juu, mä olin kans siellä.

Haastateltava: Kaikki muslimilaiset oli siellä.

Haastattelija: Joo, se oli hienoa. Ja ne ruuat oli ihania.

Haastateltava: Mä en ollut siellä mutta mun kaverit oli. Näin ne videot ja kaikki.

– Nainen 20 v.

Oma kieli- ja kulttuuriyhteisö luo lopulta perustan myös omalle identiteetille ja nuoren pohdinnoille siitä, mihin hän lopulta ”kuuluu”. Kieli voi toisaalta olla avain asemassa myös paikallisen identiteetin luomisessa.

Haastateltava: Sitä mä oo kans sit nii paljo miettiny, periaattees mä mieti sitä tosi usei. Lähestulkoo päivittäi, et mä mieti kuka mä oo. Oonks mä venäläine, oonks mä suomalaisine. Se o tosi vaikee kysymys mul [...] mut enimmäksee ehkä mää tunne et mää olisi just venäläine ko suomalaisine [...] Kuiteski, tietenki mul o just tosi paljo suomalaisii piirteit, mä oo kuiteski asunu tääl tosi kaua. Mää tiedä suomalaisest kulttuurist just tosi paljo ja mä käyttäydy suomalaiste kans et mä olisi niinku suomalaisine, mä käyttäydy suomalaiste kans just sillai ko pitää. Ja venäläiste kansi iha eri taval.

Haastattelija: Tua, no entä porilaine, koeksä olevas porilaine?

Haastateltava: Joo, joo, mää tunnen olevani porilainen koska sillo ko mää oo esimerkiks Helsingis tai jossai Tampereel, ni tottakai mä oon porilainen koska mä puhun sellast, niinku porin murret.

– Mies 19 v.

Kaikilla nuorilla ei syystä tai toisesta kuitenkaan ole vahvaa yhteisöä johon turvautua. Vaikka virallisilta tahoilta saa ohjausta ja neuvoja, niitä ei nähdä välttämättä varsinaisina tuen lähteinä. Yksin pärjäämisestä muodostuu nuorelle ikään kuin ainoa vaihtoehto.

”Eli täällä ei oo [oman kulttuurin edustajia], jotka voisivat auttaa. Yksin pitää hoitaa asiat. On vaikea saada seuraa helposti ja ei kukaan pysty ohjaamaan.”

– Mies 18 v.

Haastattelija: No onko esimerkiksi koulussa tai muuten, jos sulla on jotain mi-tä sä mietit tai tarttet apua, niin onko sulla sellanen henkilö jolta sä voit kysyä sitä?

Haastateltava: Ei oo. Mä koitan aina itse selviytyä.

Haastattelija: Okei. Onks siin joku miks sä haluat pärjätä ite vai ooks sä vaan oppinu pärjäämään?

Haastateltava: Juu. Eli mä oon aina ollut yksin, oppinut itse että pärjään. Voin oppia enemmän.

– Nainen 20v.

Haastatelluista nuorista suurimmalla osalla ystävyysuhteet olivat pääasias-
sa oman kieliryhmän sisäisiä tai sitten monikulttuurisia. Osalla oli niin ikään
muutamia nk. kantasuomalaisia ystäviä, joita pidettiin erityisen suuressa ar-
vossa. Suomalaisesta ystävästä oli iloa, apua ja tukea myös muille perheen jä-
senille: suomalaiselta ystävältä sai tietoa paikallisista tapahtumista ja häneltä
voitiin kysyä neuvoa esimerkiksi tilanteissa, joissa oma kielitaito ei riitä. Mo-
net nuoret uskoivat, että oman suomen kielen taidon paraneminen on ratkai-
sevassa asemassa uusia ystävyysuhteita solmittaessa. Myös yhdessä teke-
minen ja oleminen nähtiin yhtenä hyvänä keinona ystävyysty. Lisäksi nuoret
toivoivat sellaista vapaa-ajan paikkaa tai tilaa, jossa saada uusia ystäviä. Nu-
orisotyöntekijöiden mukaan nuorisotiloissa nuoret ryhmäytyvät helposti omiin
kieliryhmiinsä. Heidän mukaansa tämä näkyi varsinkin 2015 kevään turvapai-
kanhakijatilanteen jälkeen. Tällöin ryhmissä nuorisotiloihin saapuneihin tur-
vapaikanhakijanuoriin suhtauduttiin ikään kuin ”tunkeilijoina”, jotka vievät
tilaa vanhoilta kävijöiltä. Nuorisotyöntekijät olivat huolissaan myös kantasuo-
malaisten nuorten koventuneista asenteista liittyen maahanmuuttoon ja maa-
hanmuuttajiin. Nuorisotyöntekijät uskoivat erityisesti median ja lähiympäris-
tön mielipiteiden vaikuttavan nuorten negatiiviseen suhtautumiseen.

*”Sen näkee, että se tulee kotoo asti. Kyl heil o kerrottu ja taottukin pää-
hän, että nää on ulkopuolisia ja he ei kuulu tänne, ja heil voi sanoo ja
kohdel ihan millai vaan. Tai jos he tekee ihan pienenki sanallisen virheen,
ni on ihan ok ottaa se käyttöön ja pilkataan tätä asiaa sit sen jälkeen.”*

– Haastateltu nuorisotyöntekijä

Haastatellut työntekijät toivoivatkin lisää konkreettisia työkaluja nuorten (ja kulttuurien) välisen kommunikaation lisäämiseksi, jotta uusia ystävyys-suhteita pääsisi syntymään ja toisaalta konfliktitilanteilta vältyttäisiin jatkossa.

”Koska aika usein käy silleen, että ’Nyt maahanmuuttajat pelaa biljardia, ja nyt kantasuomalaiset ottaa pöydän’ ja he ei lainkaan sekoitu keskenään. Ja sit molemmat mullittelee toisilleen, ko ei he pääsekään. Siin on työtä ja tehtävää, et miten tän asetelman saa rikottuu, vaikka he siis tuntevat kyllä toinen toisensa.”

– Haastateltu nuorisotyöntekijä

Vapaa-ajan tilat ja merkitykset

Vapaa-aikaan, esimerkiksi harrastuksiin ja erilaisissa tiloissa olemiseen tai niiden käyttöön liittyvissä kokemuksissa oli suuria eroja nuorten välillä. Eroihin vaikuttivat sukupuolen lisäksi nuoren etninen tausta, syyt muuttoon, asumisjärjestelyt ja ikä. Suurin osa haastatteluista tehtiin ennen kesälomia sekä kesälomien aikana. Tämä näkyi myös haastattelutuloksissa ja vapaa-ajan luonnehdinnoissa. Haastatteluaineistoa analysoitaessa tuli vahvasti esiin nuorten vapaa-ajan yleinen ja erityinen tylsyys. Arki ja viikonloppu eivät juurikaan eronneet toisistaan ja etenkin loma-aikoja pidettiin pitkäveteinä.

Humanitäärisin syin Suomeen muuttaneiden tyttöjen vapaa-ajan viettäminen perhepiirissä näkyy osin myös siinä, mitä tytöt mainitsivat harrastuksikseen. Suosittuja harrastuksia olivat mm. lukeminen, musiikin kuuntelu ja kävely tai juoksu. Tytöt olivat kuitenkin kiinnostuneita myös erilaisista ohjatuista harrastuksista kuten itsepuolustuslajit, jooga, jalkapallo, sulkapallo, kuntosali ja tanssi. Muista kuin humanitäärisistä syistä muuttaneilla nuorilla oli jossain määrin paremmat mahdollisuudet viikoittaisiin harrastuksiin, ja harrastuksista moni oli tavoitteellinen. Ryhmäkodeissa asuvat pojat olivat harrastusten kannalta niin ikään hyvässä asemassa ja haastatteluhetkellä useilla heistä oli joko yksi viikoittainen harrastus tai vaihtuvaa toimintaa. Ryhmäkodeista pois muuttaneilla pojilla oli kuitenkin selkeä tuen tarve myös harrastuksien löytämisessä. Pelkkä tieto harrastuksesta ei kuitenkaan aina riittänyt, vaan harrastukseen osallistuminen vaatii joskus enemmän. Varsinkin, jos nuori on juuri muuttanut paikkakunnalle.

"Olen kerran saanut viestin, eli paikka missä jalkapalloa pelataan ja niin edelleen, mutta en ole vielä käynyt. Riittävää opastusta, ohjausta en ole saanut."

–Mies 18 v.

Yleisesti vapaa-aikaa vietettiin paljon myös erilaisissa julkisissa tiloissa ja ostoskeskuksissa, erityisesti Puuvillan ostoskeskuksessa, keskustassa ja nuorisotiloilla. Vapaa-ajan vietto näissä paikoissa on kuitenkin erityisen sukupuolittunutta. Tämä näkyi paitsi haastatteluissa myös ammattilaisten kanssa käydyissä keskusteluissa. Esimerkiksi nuorisotyöntekijät kommentoivat, että heillä ei käy lainkaan (tunnistettavissa olevia) maahanmuuttajataustaisia tyttöjä. Haastatellut pojat olivat myös tietoisia omasta näkyvyydestään julkisissa tiloissa. Kun yhdeltä ryhmältä poikia kysyttiin, missä he yleensä viettävät vapaa-aikaansa käänsivät he kysymyksen haastattelijalle:

"Missä sinä näet meitä? Puuvillassa. Me (etniseen ryhmään viitaten) ollaan kaikki siellä!"

Nuorten yleiseen näkyvyyteen olivat kiinnittäneet huomiota myös nuorisotyöntekijät. Seuraava kommentti kuvaa ajankohtaa, jolloin Turun puukotukset olivat juuri tapahtuneet:

"Et esimerkiksi Puuvilla, kautta rantain ko o tuttuja, et esimerkiksi [viime] perjantai-iltan ja lauantain, et Puuvillas ei ollu maahanmuuttajii oikeestaa lainkaa. Et tää Turu tapahtuma jälkeen niit ei näkyyny enää siel. Et ehkä neki ajattelee, et ko jotai tämmöst tapahtuu, et parempi ehkää pysyy omis oloissaa. Et ei tuu sit mitää [selkkauksii] sit."

–Haastateltu nuorisotyöntekijä

Nuorten etniseen taustaan perustuva erottuvuus katukuvassa luo maaperää nuorten rasismien kokemuksille. Nuoret kertoivat omaan yhteisöön tai ystäväpiiriin kohdistuneista, julkisissa tiloissa tapahtuneista rasistisista huuteluista ja myös väkivallalla uhkaamisista. Rasismia pidettiin myös osin paikallisena ongelmana. Vaikka porilaisista ihmisistä ja ilmapiiristä pidettiin yleisesti, "natsit" ja "rasistit" mainittiin Porin huonoina puolina.

Haastateltava: Täällä on paljon rasisteja, mutta ei minun kanssa.

Haastattelija: Oletko nähnyt?

Haastateltava: Minun kaverin kanssa, aina on baarissa ongelmia. Mutta ei minun kanssa, minun kaverin kanssa. Koska rasisti on tosi hullu.

– Mies 23 v.

Haastattelija: No minkälaisia ihmisiä sun mielestä Porissa asuu? Vaikka jos vertaa [toiseen Suomeen kaupunkiin] esimerkiksi, onko samanlaisia vai?

Haastateltava: Hmm. Ei. Vähän erilainen. Puhutaan vähän eri.. ja heidän mieli on vähän eri.. ja enemmän tuo rasisti.

Haastattelija: Aa, okei. Ootko itse törmännyt siis tai nähnyt tai kuullut?

Haastateltava: Ei, en mä. Koska ulkona ihmiset enemmän, ne luulee et mää oon suomalainen tai joku eurooppalainen. Ei ketään sano mulle, et sä oot afganistanilainen. En tie miksi.

Haastattelija: Okei. No onko sun ystävät sit esimerkiksi, onko heille sanottu jotain?

Haastateltava: Mmm-m (nyökyttää).

– Poika 17 v.

Työelämä: ristiriitaisia tunteita työelämän mahdollisuuksista

Työelämä otettiin usein puheenaiheeksi usein jo ennen kuin siitä erikseen kysyttiin. Nuoret olivat äärimmäisen motivoituneita työllistymään sekä myös parantamaan omia työllistymismahdollisuuksiaan. Työelämään liittyviin asioihin saatettiin kysyä neuvoa myös haastattelijalta. Porissa työllistyminen näyttäytyi nuorille kuitenkin ristiriitaisena asiana: Pori koettiin paikkana, jossa työllistymisen mahdollisuudet ylipäättään ovat Porissa pienemmät kuin muualla, erityisesti isoissa kaupungeissa. Toisaalta elinkustannukset ovat pienet ja kilpailu työpaikoista vähäistä.

Lähes jokaisella nuorella oli työelämäkokemusta joko Suomessa tai kotimaassaan. Jo moni 14–16-vuotias haastateltava kertoi, että heillä oli taustallaan mm. rakennus-, hitsaus- ja ravintola-alan työkokemusta, mutta heistä vain pienellä osalla oli työkokemusta Suomessa. Osalla nuorista oli takanaan lyhyi-

tä työjaksoja ja muutama haastateltava oli työllistynyt mm. ilmaisjakelua ja muuta postia jakamalla. Työkokemusta oli kertynyt myös ravintola- ja leipo-moaloilta.

Haastattelujen aikana ryhmä haastateltavia odotti vielä tietoa mahdollisista lyhytaikaisista töistä. He olivat tehneet useita työhakemuksia ja kierrelleet itse yrityksissä kyselemässä. Monet nuoret toivoivatkin saavansa edes lyhyitä (kesä)työjaksoja ja työkokemuksia. Rahaa haluttiin laittaa säästöön mm. mopo- tai ajokorttia varten.

Monet olivat kokeneet pettymyksiä työnhaussa. Nämä nuoret olivat usein ymmällään siitä, miksi heidän hakemuksensa eivät johtaneet mihinkään.

”Kuiteki mä oon niinku periaattees kaks kuukautta ollut työtön. Mä oon hakenu töitä periaattees niinku joka päivä. Mä oon niinku hakenu, soitanu, lähettäny niit hakemuksii ja niin pois päi, mut ei kukaa niinku, mä en tie miks mut kukaa ei haluu ottaa mua vastaa.”

– Mies 19 v.

”Mä on tehnyt tosi paljon hakemuksia eri paikkoihin, mutta en saa paikkaa. Oon käynyt kaikissa yrityksissä ja tehtaissa kyselemässä, mutta ei mitään. Ne sanoo, että tervetuloa harjoittelemaan, mutta ei palkkaa.”

– Poika 16 v.

Osa nuorista oli kuitenkin pohtinut muuttoa pois kaupungista opiskelujen jälkeen, koska Porin työllisyystilannetta pidettiin yleisesti huonona.

Haastattelija: No mitä työtä haluaisit tulevaisuudessa?

Haastateltava: Oma yritys

Haastattelija: Joo, kosmetologiyritys?

Haastateltava: Joo

Haastattelija: Okei, ajattelitko olisiko se Porissa vai olisiko se jossain muualla?

Haastateltava: Helsingissä

Haastattelija: Helsingissä?

Haastateltava: Juu, siellä on vähän enemmän ihmisiä ja paljon mahdollisuuksia mun mielestä.

– Nainen 20 v.

”No nyt on semmonen olo [että haluaisi muuttaa pois Porista]. Pori on nii pieni kaupunki. Aika vähän mahdollisuuksia.”

– Nainen 24 v.

Uskoa ei kuitenkaan oltu vielä menetetty ja nuoret olivatkin vielä osittain optimistisia työllistymisen suhteen ja odotukset kohdistuivatkin paljolti opiskeluun ja sen tuottamiin parempiin työllistymismahdollisuuksiin. Osa haastateluista oli myös kiinnostuneita aloista, joihin lähipiiri oli jo työllistynyt (kuten opintoja koskevassa kappaleessa todettiin, tällaisia aloja olivat esimerkiksi automaatio- ja kuljetusalat tai joissa tiedettiin olevan työvoimapulaa kuten sosiaali- ja terveysala). Positiivisesti työllistymiseen olivat vaikuttaneet suomalaiset kontaktit, erityisesti puolison kautta laajentunut paikallinen (perhe) verkosto. Nuorista he, jotka olivat parhaillaan tai olivat aikaisemmin olleet palkkatöissä, olivat työllistyneet monesti joko yksin tai sosiaalisia verkostoja hyödyntämällä.

Haastateltava: Niin. Että olen ollut töissäkin jo kyllä. Olen myös sanonut itseni irti ja mennyt töihin toiseen paikkaan. Että työtä on kyllä, piisaa, että jos tarvii.

Haastattelija: Okei. Eli olet jo toisessa työssä Porissa? Missä olit töissä?

Haastateltava: Niin kuin näitä, niin kuin semmoisessa kuin firmassa, jossa niin kuin remontoidaan kotia ja puiden leikkausta. Ja sitten taas niin kuin näitä kaapelien puhdistusta.

Haastattelija: Eli kun sait näitä töitä täältä, mitä kautta sait?

Haastateltava: Eli vaimoni isän kautta sain, hän järjesti niin kuin minulle paikan.

– Mies 24 v.

Haastateltavina oli myös nuoria, joilla oli urahaaveita esimerkiksi kulttuurialalla, mutta joihin ei koettu saatavan riittävää tukea ainakaan virallisilta palvelun tuottajilta. Kaksi haastateltua nuorta epäili myös sitä, pitävätkö esimerkiksi TE-toimistossa ja sosiaalitoimessa työskentelevät henkilöt ylipäättään maahanmuuttajista. Muutama haastateltava pohdiskeli yleisesti TE-toimiston roolia, ja sitä miksi TE-toimisto on ylipäättään olemassa. Nuoret toivoivat jälleen enemmän henkilökohtaista ja opastavampaa palvelua.

”No mitä mä, no periaattees mitä mä kaipaa suoraa sanottuna, et mä saisi jonku paremman työpaika. Mä sitä kaipaa tosi paljo koska, parempi työpaikka ja sit tietenki palkka, et mä saisi jotai rahaaki siitä. [...] siis mä tarvitse tukea iha joka puolelt, et jos, jos jotai tukee tulee, mä ota vastaa. Et jos joku auttais mua ettii työpaikkaa, tietenki mä ottaisi se vastaa.”

– Mies 19 v.

Perheensä kanssa muuttaneilla nuorilla vain toinen vanhempi oli yleensä työssä, usein isä. Näissä tapauksissa nuori arvioi myös työssä olevan vanhemman suomen kielen taidon paremmaksi kuin vanhemman, joka oli työttömänä. Kahdella haastateltavalla oli korkeakoulutettu äiti, jolla ei ole kuitenkaan ollut mahdollisuutta työllistyä omalle alalleen. Tämä johtui mm. siitä, että koulutusta vastaavaa työtä tai ammattia ei löydy Suomesta. Haastateltavina oli lisäksi muutamia nuoria aikuisia, joilla myös oli kotimaassa aloitettu korkeakoulutus, mutta jota ei käytännön syistä nähty järkevänä jatkaa uudessa kotimaassa.

”Laki.. niin kuin lakia opiskelin ja se oli taas jäi sitten kesken ihan kun jouduin sieltä pois. Neljä vuotta luin sitä lakia [...] Mielestäni tosi vaikee jatkaa Suomessa sitä, että haluaisin vaihtaa sitä niin kuin tällöinen raskaiden ajoneuvojen kuljettajaksi. Ja opiskelemaan näitä rekkoja niin kuin näitä raskaita ajoneuvoja haluaisi.”

–Mies 23 v.

Digitaalinen elämä

Nuoret käyttävät paljon erilaisia sosiaalisen medioita. Erilaiset sosiaalisen median kanavat piristävät tylsää arkea, toimivat uutislähteinä erityisesti kotimaan asioissa ja toisaalta tarjosivat nuorille keinon hahmottaa omaa elinympäristöään. Suosituimpia palveluja ovat Instagram, Facebook, WhatsApp ja YouTube. Monilla humanitäärisin syin tulleilla nuorilla on lisäksi käytössä

mm. Skype ja Viper, joita käytetään mahdollisesti hajallaan asuvan perheen kontaktoimisessa.

”Minä tein eilen irakilaista ruokaa [...] Minä soittaa äidille, äiti neuvoo ja minä teen. Äiti osaa paljon. Nyt minä osaan myös.”

– Poika 17 v.

Humanitäärisin syin tulleet nuoret mainitsivat myös Facebookin tärkeänä uutislähteenä, kun halutaan tietää mitä kotimaassa tai -paikkakunnalla tapahtuu. Tästä syystä Facebookia pidettiin myös usein masentavana sosiaalisena medianä, jonka käyttämisen jälkeen tulee surullinen olo. Vastapainona toimi Instagram, joka taas piristi mieltä, koska sieltä löysi esimerkiksi hauskoja kuvia ja vitsejä. Haastattelujen aikaan huomattiinkin, että maahanmuuttajataustaisia nuoria on paljon Instagramin julkisina käyttäjinä ja Pori on paikkamerkintänä aktiivisessa käytössä. Nämä Instagram-merkinnät antavatkin mielenkiintoisen näkökulman nuorten maailmaan sekä heidän tapaansa esitellä omaa ympäristöään ja vapaa-aikaansa.

Youtube-kanavien selailu mainittiin monesti yhtenä tapana viettää vapaa-aikaa, joskin ei välttämättä aina mielekkäänä sellaisena. Loma-aikana haastelluista nuorista monet kertoivat, että loman aikana he eivät ole tehneet juuri mitään muuta kuin katsoneet Youtube-videoita.

Osa nuorista mainitsi myös erilaiset video-, tietokone- ja Internet-pelit tärkeäksi osaksi omaa arkea ja niitä pelasivat varsinkin pojat, myös eri nuorisotiloissa Porissa. Nettipelit nähtiin myös keinona saada uusia ystäviä eri puolilta maailmaa ja niitä pidettiin hyvinä rentoutumisen ja stressin lievittämisen välineinä.

Parempi olo, jos mä olen vihainen, mä voin mennä pelaamaan vähän, silloin stressi menee pois. Jos mä tosi vihanen mä meen johonki yksilöpeli missä ei mikää erilaiset pelaajat. Mä vaan yksin meni, rauhallisesti kaikki viha pois.. Mä yksin tunti pelaamas, yksi se menee nopeesti. Mä meen ulkona, henkitän rauhallisesti, parantuu itse.

– Poika 14 v.

Siitä huolimatta, että sosiaalinen media olivat selkeästi nuorille osa arkipäivää ja joskus myös vastapainona muun vapaa-ajan tylsyydelle, moni nuori ei ko-

kenut tietokonetaitojensa olevan erityisen hyviä. Monet nuoret osasivat kyllä hyödyntää erilaisia sosiaalisen median palveluja, mutta osalla perinteisten ohjelmien käyttö saattoi olla hankalampaa. Nuoret toivoivat enemmän IT-taitojen opettamista koulussa, mutta myös vaihtoehtoisia tapoja oppia näitä taitoja myös vapaa-ajalla. Tukea tietokonetaitojen oppimiseen toivottiin varsinkin työllistymisen näkökulmasta, paitsi ohjelmistojen myös koodaustaitojen hallintaa.

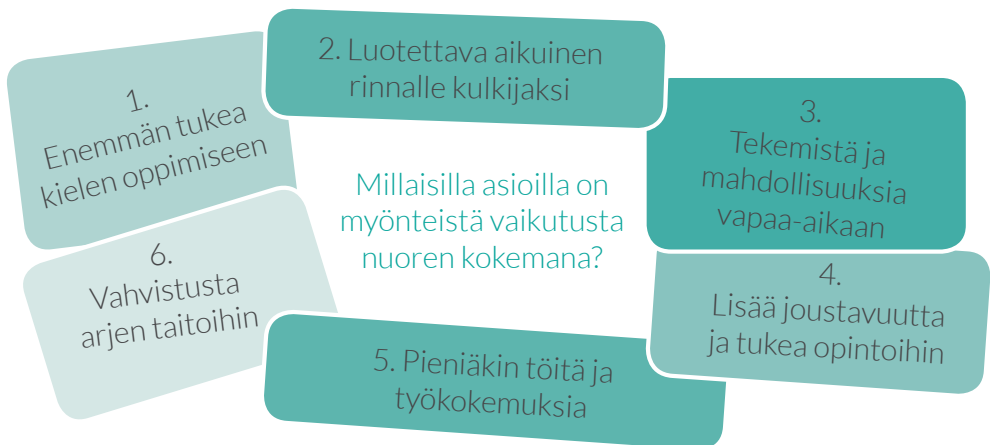

TOIMENPITEITÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Tässä luvussa esitetään Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen tulkintoja siitä, mihin asioihin nuorten palvelujen kehittämisessä tulisi keskittyä. Samalla kerrotaan myös, mihin toimenpiteisiin tuoreen tiedon pohjalta on jo ryhdytty ja millaisia valmisteluja on käynnissä. Osa näistä toimenpiteistä on nopeasti toteutettavissa ja osa vaatii vielä laajempaa panostusta, kuten erilaisten verkostojen kokoamista, rahoituksen kokoamista sekä uudenlaista yhteistyötä erityisesti julkisen ja kolmannen sektorin välillä.

Nuorten kokemuksiin perustuvia toimenpide-ehdotuksia

Kuulemalla kymmenien porilaisten maahanmuuttajataustaisten nuorten tarinoita ja kokemuksia on saatu yksityiskohtaista tietoa siitä, mitä nuoret ajattelevat omasta elämästään ja elinympäristöistään. Seuraava kuva 3 havainnollistaa sitä, millaisilla asioilla he kokevat olevan positiivisia vaikutuksia oman elämänsä, arkinsa ja tulevaisuutensa kannalta (kuva 3).

Kuva 3. Maahanmuuttajataustaisten nuorten toiveet ja odotukset.

Nämä tiedot tarjoavat eväitä viisaan paikallisen nuorisopolitiikan toteuttamiselle, tarttumapintoja maahanmuuttajanuorten parissa toimiville ammattilaisille sekä ohjaavat Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen toteutusta sen toisena toimintavuotena 2018.

1. Enemmän tukea kielen oppimiseen

Nuoret olivat motivoituneita etenemään opinnoissaan ja elämässään, mutta kertoivat usein, ettei heillä ei ollut riittävää suomen kielen taitoa. Nuoret olisivat halukkaita käyttämään suomen kielen opiskeluun myös omaa vapaa-aikaansa, mutta olivat kriittisiä tai tyytymättömiä niihin mahdollisuuksiin, joita Porissa tällä hetkellä on. Suomen kielen opintoihin kaivattiin myös lisää käytännönläheisyyttä, keskustelevuutta sekä joustavia vaihtoehtoja (esimerkiksi aamutunnit).

Toimenpide-ehdotus: Suomen kielen oppimisen tukemisen kannalta olisi tärkeää koota kaikki kielenopetusta järjestävät tahot yhteen suunnittelemaan, roolittamaan ja edelleen kehittämään paikallista opetustoimintaa. Tämä parantaisi nuorten mahdollisuuksia kielen opiskeluun sekä mahdollistaisi opetusta tarjoavien tahojen tiedonvaihtoa ja pidemmän tähtäimen opetuksen suunnittelua. Paikallisten opettajien kanssa keskustellessa tulikin ilmi, että Porissa kaivataan valmistavien koulutusten, kotoutumiskoulutusten sekä erityisesti oppilaiden opintopolkujen selkeämpää koordinaatiota. Satakunnan yhteisökeskus ja Maahanmuuttajanuoret 360 -hanke voi osaltaan varmistaa, että eri sektorien toimijoiden tapaaminen järjestyy keväällä 2018.

2. Luotettava aikuinen rinnalla kulkijaksi

Haastatellut nuoret olivat avoimia omista tuntemuksistaan, turhautumisistaan ja siitä ettei elämässä pääse oikein eteenpäin. He saattoivat kipuilla kotoutumiseen liittyvien asioiden ja tunteiden kanssa, he olivat aikuistumisen kynnyksellä, opintojen nivelvaiheissa tai muissa stressaavissa elämänvaiheissa. Nuoret kaipasivat ihmistä, joka auttaisi omaa tulevaisuutta koskevien valintojen tekemisessä. Pelkkä tiedonvälitys ja viranomaisasiointi ei ole aina riittävää, vaan tarvitaan enemmän luotettavaa aikuista, joka kuuntelee, keskustelee, on läsnä arjessa ja tukena elämän eri vaiheissa. Varsinkin yksin Suomeen muuttaneilla ja aikuistumisen kynnyksellä olevilla nuorilla on suuri tarve henkilökohtaisemmalle tuelle.

Toimenpide-ehdotus: Poriin tulisi rakentaa malli, jossa jokaisella nuorella on mahdollisuus tukihenkilöön tai muuhun turvalliseen aikuiseen. Tämä aikuinen voi olla joko vapaaehtoinen tai ammattilainen.

Henkilökohtaisen tuen varmistamiseksi myös nuorten psykososiaalisen tuen tarpeen kartoittamiseen tulee kiinnittää huomiota. Erilaiset ennaltaehkäisevät toiminnot (esimerkiksi vertaisten ja ammattilaisten yhdessä vetämät (keskustelu)ryhmät) voivat osaltaan vähentää vaativampien palveluiden tarvetta tulevaisuudessa.

Palvelukokeilut: Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen tavoitteena on olla mukana järjestämässä yhteistyössä eri sektorien toimijoiden kanssa Kotouttajakummitoimintaa keväällä 2018. Lisäksi Me-talon, järjestöjen, vapaaehtoisten sekä Kaarisillan koulun yhteistyössä on käynnistetty Mentoritoiminta, jonka kohderyhmänä ovat myös maahanmuuttajanuoret (ks. tarkemmin kohta 4. Lisää joustavuutta ja tukea opintoihin).

3. Tekemistä ja mahdollisuuksia vapaa-aikaan

Haastatteluissa tuli ilmi maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan erityinen tylsyys, etenkin viikonloppuisin ja loma-aikoina. Nuoret toivoivat uusia harrastuksia ja sellaisia tiloja, joissa voi tutustua ihmisiin ja luoda uusia ystävyys-suhteita. He myös tahtoivat suunnitella omaehtoista toimintaa. Olemassa olevat nuorisotilat tarjoavat monille pojille mielekästä tekemistä ja tilaa vapaaseen kanssakäymiseen. Nuorten mukaan kuitenkin uusien ystävyys-suhteiden solmiminen nuorisotiloilla on ollut hankalaa, samoin omaehtoisen toiminnan suunnittelu ja toteutus. Nuorisotilat eivät myöskään tällä hetkellä tavoita riittävästi maahan muuttaneita tyttöjä.

Toimenpide-ehdotuksia: Porin kaupungin nuorisotoimen haaste on tällä hetkellä mahdollistaa maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisen nuorten uusia ystävyys-suhteita. Ohjattu toiminta on avainasemassa nuorten ryhmäytymiselle, ja sen mahdollistaminen on sekä nuorten että heitä ohjaavien aikuisten toive. Erityisesti tulee löytää uusia ratkaisuja loma-aikojen aktiviteettien kehittämiseksi.

Maahanmuuttajien tukeminen itsenäisessä tiedonhaussa on tärkeää ja tämä tulisi huomioida myös maahanmuuttajapalveluita tarjoavien tahojen Internet-sivujen sisällöissä. Myös Porin kaupungin tulee kiinnittää viestinnässään erityistä huomiota maahanmuuttajille suunnattuun tiedottamiseen (Porin kotouttamisohjelman 2014–2020 mukaisesti).

Pelkkä tieto harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksista ei kuitenkaan aina riitä. Siitä syystä tulisi ottaa käyttöön myös omakieliset harrastusklinit tai esi-

merkiksi moniammatillisen palveluohjauksen Kompassi-malli, joiden avulla nuorten elämäntilanteet on mahdollista ottaa laajemmin huomioon.

Kaksi palvelukokeilua: Maahanmuuttajanuoret 360 -hanke ja jalkapalloseura Musan Salama aloittivat syksyllä 2017 Musa 360 -kokeilun, jonka tavoitteena on tarjota jokaiselle kiinnostuneelle maahanmuuttajanuorelle mahdollisuus harrastaa jalkapalloa ympäri vuoden. Kokeilun aikana opitaan tavoittamaan nuoria ja kannustamaan heitä mielekkään tekemisen pariin. Jalkapallon ohessa keskustellaan paljosta muusta. Mitä nuoret (13–29-vuotiaat) toivovat elämältään ja arjeltaan ja mitä mahdollisia tuen tarpeita heillä on. Lisäksi kokeilu tarjoaa nuorille matalan kynnyksen väylän lähteä harrastustoimintaan mukaan osana oman ikäryhmän joukkueita. Palvelukokeilu on aloitettu osana Me-talon toimintaa, ja se on tarkoitus laajentaa koskemaan laajemmin eri vapaa-ajan toimintoja.

Naiselta naiselle -toimintaa kokeillaan osana Porin kaupungin maahanmuuttajanaisten vertaisohjaajakoulutuksen ja paikallisten yhteisöjen yhteistyötä. Kokeilun aikana opitaan kotona paljon aikaa viettävien naisten ja tyttöjen toiveista liittyen omaan arkeen, harrastuksiin ja tulevaisuuteen; mitä tuen tarpeita he tunnistavat itse ja mistä toiminnoista/palveluista he voisivat hyötyä. Kokeilu tarjoaa myös sosiaalisesti turvallisen ja avoimen tilan, joka mahdollistaa naisten ja tyttöjen välisen vertaistuen ja mielekäästä tekemistä.

4. Lisää joustavuutta ja tukea opintoihin

Maahanmuuttajanuorten opintojen ja opintopolkujen tukemiseen tarvitaan enemmän joustavuutta ja tukea. Tarvitaan myös matalan kynnyksen opiskelupaikkoja.

Toimenpide-ehdotus: Porissa olisi perusteltua käynnistää maahanmuuttajille suunnattu Valo-valmennus, jonka toteuttamisessa voi olla mukana useampi asiantuntijataho maahanmuuttajatyön, kielenopetuksen ja työllistymisen aloilta. Työssäoppiminen ja opintopisteiden kartuttaminen mahdollistavat joustavan tavan oppia paitsi ammatti myös suomen kieltä ja työsanastoa.

Kaksi palvelukokeilua: Me-talon, järjestöjen, vapaaehtoisten ja Kaarisillan yhtenäiskoulun kanssa käynnistetään Mentorit opintojen keskeytyksen ennaltaehkäisyyn -palvelukokeilu, johon osallistuu niin kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajataustaisiakin nuoria (ensimmäisessä vaiheessa yhteensä 10 nuorta). Vapaaehtoisten mentoreiden avulla tavoitteena on edistää koulutukseen pääsyä sekä ennaltaehkäistä toisen asteen opiskelun keskeytymistä.

Nuori saa henkilökohtaisen mentorin, joka auttaa, kuuntelee ja ohjaa yli koulutuksellisen nivelvaiheen. Mentori on läsnä nuorten arjessa, auttaa nuorten vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden löytämisessä sekä ohjaa kohti mielekkäitä ja järkeviä koulutusvalintoja. Vapaaehtoiset mentorit saavat työn tueksi koulutuksen (vapaaehtoistoiminta – minä mentorina – nuoren elämä) ja se järjestetään järjestöjen ja muiden ammattilaisten yhteistyönä.

Maahanmuuttajanuorille suunnattua iltakoulutoimintaa kokeillaan yhteistyössä Porin Me-talon kanssa keväällä 2018. Iltakoulut ovat hyödyllisiä erityisesti nuoremmille maahanmuuttajille sekä niille, jotka lain mukaan ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän, mutta samanaikaisesti tarvitsevat erityistukea 2. asteen opintoihin siirtymiseen.

5. Pieniäkin töitä ja työkokemuksia

Monella haastateltavalla oli kokemuksia työnhakuun liittyvistä pettymyksistä. Nuoret olivat huolissaan omista työllistymismahdollisuuksistaan ja pohtivat kuinka heidän osaamistaan ja kokemustaan pystytään hyödyntämään Suomessa. Kuitenkin halu työllistyä oli kova.

Toimenpide-ehdotuksia: Pohditaan Nuoret Duuniin -toimintamallin soveltamista Poriin ja laajemminkin Satakuntaan. Eräs hankkeen toimintamuoto oli Mega- ja syystärskyt (rekrytointi-, yrittäjäyys- ja koulutusmessut), joissa vieraili yhteensä 20 000 kävijää, joista noin 5 000 sai työhaastattelukutsun. Tässä saattaisi olla yksi uusi ratkaisu ylipäätään satakuntalaisten nuorten työllistämiseen. Pohjois-Savossa vuosina 2015–2017 toteutettu Nuoret Duuniin -hanke sai aikaan erinomaisia tuloksia. Siinä oli mukana 1 278 nuorta. Palkkatuella työllistettiin 358 nuorta ja ilman palkkatukea työllistettiin 232 nuorta. Yhteensä työn syrjään pääsi lähes 600 nuorta.

Työllistävien hankkeiden, työkokeilujen ja palkkatuetun työn lisäksi nuorille tulisi tarjota mahdollisuuksia lyhyisiinkin työsuhteisiin, joissa nuoret saavat työmarkkinaehtoista palkkaa tehdystä työstä. Porissa tulisi ottaa käyttöön uuteen teknologiaan perustuvia työllistämissovelluksia. Tällaisia ovat esimerkiksi Tremer, Work Pilots tai Jobflix.

Niin ikään huomiota tulisi kohdentaa vaihtoehtoihin tapoihin työllistyä. Nuorten rohkaiseminen ja tukeminen kansalaisaktiivisuuden esimerkiksi vapaaehtoistöiden kautta on yksi hyvä tapa auttaa heitä kartuttamaan omaa työkokemusta. Parhaimmillaan vapaaehtoistyöt näkyvät positiivisesti nuorten

verkostojen laajentumisessa, suomen kielen oppimisessa ja lopulta myös ansioluetteloissa.

Kaksi kokeilua: Vapaaehtoistyön luomaa linkkiä työelämään testataan Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen, Lounais-Suomen avustajakeskuksen ja Pori Jazzin yhteistyönä kesällä 2018. Kokeilun tavoitteena on oppia enemmän nuorten työelämään ja kansalaistoimintaan kohdentuvista toiveista, osallistaa nuoria paikalliseen kulttuurielämään sekä tarjota mahdollisuus oppia avustustöitä yhdessä suomalaisen vapaaehtoisparin kanssa. Kokeilun tarkoituksena on myös mahdollistaa nuoren pääsy paikalliseen avustajatyöhön.

Nuorille maahanmuuttajille suunnattua työnhakuvalmennusta ja lyhyiden työkokemusten mahdollistamista testataan yhdessä Leader Karhuseudun Ahkerasti yhdessä -hankkeen kanssa. Kevään 2018 aikana järjestetään vähintään kaksi maahanmuuttajille suunnattua valmennusta/cv-klinikkaa yhteistyössä työllistävien tahojen ja alan ammattilaisten kanssa.

6. Vahvistusta arjen taitoihin

Yksin asuvat tai pian omilleen muuttavat nuoret olivat tyytyväisiä omasta itsenäisyydestään. Toisaalta osalla heistä ei ollut oman kulttuuri- ja kieliyhteisön tukea, jolloin pärjääminen esimerkiksi viranomaisasioinneissa, talusasioissa ja yleisessä arjen pyörittämisessä jäi omalle vastuulle. Osa nuorista kaipasikin enemmän tukea ja neuvontaa.

Porissa ei tällä hetkellä ole sellaista yleistä nuorisoasuntoja tarjoavaa tahoa, yhdistystoimijaa tai osakeyhtiötä, joka tarjoaa asumiseen liittyvää tukea ja neuvontaa. Nuorille suunnatuille arjen ja asumisen taitojen henkilökohtaiselle valmennukselle löytyy kuitenkin kysyntää.

Toimenpide-ehdotus: Suunnitellaan ja järjestetään maahanmuuttajanuorille ja tarpeen mukaan muillekin nuorille Arjen taitojen valmennusohjelma. Tällainen valmennusohjelma olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyönä tai osana laajempaa nuorten asumisen tukipakettia.

Muita kehittämiskohteita

Maahanmuuttajanuorten palveluiden koordinoitua kehitettävä

Porissa on panostettava enemmän maahanmuuttajatyötä tekevien tahojen yhteistyöhön, vain sillä tavalla kriittiset kohdat nuoren elämän eri sektoreilla pystytään tunnistamaan ja niihin reagoimaan. Asia on noussut esiin myös eri ammattilaisten kanssa käydyissä keskusteluissa. Koordinointi vaatii uudenlaisia kumppanuuksia sekä erityistä huomiota kolmannen sektorin, julkisen sektorin ja oppilaitosten yhteistyöhön ja roolijakoihin. Tämä palvelee paitsi nuoria, myös alan ammattilaisia sekä niitä tahoja, jotka tarvitsevat informaatiota ja tukea maahanmuuttajakysymyksiin liittyen (ks. myös Korkiamäki & Wiro (2017)).

Nuorten monimuotoisuuden huomioiminen nuorisotyössä

Nuorisotyöntekijät ovat omassa työssään havainneet maahanmuuttajataustaisten nuorten määrän kasvun Porissa. He olivat työssään tehneet kolme merkittävää havaintoa: 1) Erilaisten nuorten kulttuurien keskinäinen kommunikaatio on vähäistä ja paljolti negatiivissävytteistä, 2) Tunnistettavissa olevista maahanmuuttajataustaisista nuorista pääosa on poikia ja 3) Porissa on iso ryhmä nuoria aikuisia, jotka eivät kuulu nuorisotilojen kohderyhmään, mutta joilla ei ole vastaavaa paikkaa, jossa viettää vapaa-aikaa.

Nuorisotyöntekijät kaipasivat myös lisää työkaluja nuorten kommunikaation parantamiseen ja kulttuurien väliseen ymmärryksen lisäämiseen. Maahanmuuttaja-asioihin tai monikulttuurisuuteen liittyen nuorisotyöntekijät eivät tienneet kehen tai mihin he ottaisivat yhteyttä oman yksikön ulkopuolella.

Maahanmuuttajatyön koordinoinnin lisäksi tulisikin huomioida myös nuorten kanssa toimivien ammattilaisten työn tukeminen. Porilaisessa nuorisotyössä tarvitaan lisää työkaluja nuorten moninaisuuden huomioimiseen sekä yksilölliseen kohtaamiseen. Poriin tulisi tuoda muissa kaupungeissa menestyksekkäästi toimivia kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisiä nuorisotyön malleja.¹ Tämän tyyppistä nuorisotyötä on tehty pitkään mm. Settlementiliiton alaisuudessa eri puolella Suomea levinneissä Tyttöjen ja Poikien taloissa. Yksi maineikkaimmista on omaksi yhdistyksekseen itsenäistynyt, ja Settlementin jäsenenä edelleen toimiva Kölvän monikulttuurinen nuorisotyö ry (ks. kolvi.fi).

¹ Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisellä työotteella tarkoitetaan oman ajattelun, sukupuolirooleihin ja muiden kulttuurien edustajiin liittyvien käsitysten tiedostamista sekä omaa toimintaa ohjaavien stereotyyppien kriittistä tarkastelua (ks. lisää esimerkiksi mimmi.fi).

Asenneilmapiiriä mitattava ja siihen vaikutettava myös jatkossa

Nuorisotyöntekijöiden haastatteluissa tuli ilmi, että porilaisilla nuorilla on paljon pelkoja maahanmuuttoon ja -muuttajiin liittyen. Tätä havaintoa ovat tukeneet myös Porin Me-talon puitteissa tehdyt nuorten haastattelut sekä eri alojen ammattilaisten tekemät havainnot. Haastatellut maahanmuuttajataus-taiset nuoret kertoivat myös omista kokemuksistaan häirinnästä erityisesti julkisissa tiloissa.

Porissa on vuonna 2015 toteutettu yhdenvertaisuushanke, jonka osana tehtiin myös laaja nuorten asenteita mittaava kysely (ks. Jylhä (2015): Yhdenvertai-suus kouluissa. Opas rasismien ehkäisyyn). Kyselyn avulla pyrittiin saamaan tietoa porilaisten lasten ja nuorten asenteista monikulttuurisuutta, maahanmuuttoa, maahanmuuttajia sekä kansallisia ja kulttuurisia vähemmistöjä koh-taan.

Asenneilmapiiriin vaikuttaminen on ensisijaisesti aikuisten vastuulla. Nuor-ten asenteiden mittaaminen eräänlaisena ”seurantatutkimuksena” olisikin en-siarvoisen tärkeää. Asenteet tunnistamalla ja rasismiin puuttumisella voimme osittain vaikuttaa siihen, että porilainen nuoriso voi hyvin jatkossa.

Nuorten säännöllisiä kuulemisia jatkettava

Haastatteluissa nuoret olivat hyvin avoimia kertomaan omasta elämästään, mahdollisista vaikeuksistaan mutta myös iloistaan ja onnistumisistaan. Heiltä tuli myös paljon konkreettisia ehdotuksia oman elinympäristönsä kehittämi-seen. Nuorten kuuleminen on myös jatkossa tärkeää. Porissa on sikäli hyvä tilanne, että tiedolla johtamiseen panostetaan voimakkaasti. Kun yhdistetään tilastoista ja indikaattoreista saatava tieto ammattilaisten ja nuorten koke-museräiseen tietoon ja tämän jälkeen tätä tietoa tulkitaan yhdessä ja sovi-taan toimenpiteistä, ollaan oikealla tiellä.

AJANKOHTAISTA KIRJALLISUUTTA JA TUTKIMUKSIA

Käynnissä olevia tutkimushankkeita:

Korkiamäki, Riikka (2016–2018). YSTÄVYYS POTENTIAALINA: nuorten inklusiiviset ystävyysskäytännöt syrjäytymisriskin ehkäisemisen näkökulmasta Suomen akatemian rahoittama tutkijatohtoriprojekti http://webfocus.aka.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=x_HakKuvaus&CLICKED_ON=&HAKNRO1=285592&UILANG=fi&IBIAPP_app=aka_ext&TULOSTE=HTML

Yksin tulleiden lasten ja nuorten ylikulttuurisen kuulumisen tukeminen TRUST (2016-2018). Suomen akatemian rahoittama kärkihanke. <http://www.transculturaltrust.net>

Yksintulleet alaikäiset – Traumahoidon malli (2016-2018). Suomen Akatemian rahoittama kärkihanke. <http://www.uta.fi/yky/TASA/index.html>

Young Muslims -A Participatory Study (2016–2018). Helsingin yliopisto. <http://blogs.helsinki.fi/youngmuslims/>

Maahanmuuttajanuoret ja koulutus:

Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä (2015). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://karvi.fi/app/uploads/2015/06/KARVI_T0515.pdf

Lepola, Laura (2017). Ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajille järjestämä korkeakouluopintoihin valmentava koulutus vuosina 2010–2017. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2017:15 https://karvi.fi/app/uploads/2017/06/KARVI_1517.pdf

Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 12/2015. https://www.vtv.fi/files/4801/12_2015_Maahanmuuttajaoppilaat_ja_perusopetuksen_tuloksellisuus.pdf

Maahanmuuttajanuoret ja perhe:

Peltola, Marja (2014). Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 147, sarja: Tiede.ks. <https://www.epressi.com/tiedotteet/tiede-ja-tutkimus/vaitostutkimus-luotaa-maahanmuuttajataustaisten-nuorten-ja-vanhempien-perhekasityksia.html>

Maahanmuuttajanuoret ja kotoutumisen tukeminen:

Korkiamäki, Riikka (2016). Ystävyyssuhteiden tunnistaminen näkökulmana nuorten hyvinvoinnin edistämiseen koulussa. Teoksessa Sirpa Kannasoja ym. (toim.) Tutkiva sosiaalityö: Sosiaalityön aika. Helsinki: Talentia ry/Talentia-lehti ja Sosiaalityön tutkimuksen seura, 71-76. <http://talentia.e-julkaisu.com/2016/tutkivasosiaalityo2016.php>

Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa (2016). Yksin tulleiden nuorten kohtaaminen ja sosiaalinen tuki arjessa. Nuorisotutkimusseura. Näkökulma. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/tiedostot/nakokulma33_kuusisto-arponen.pdf (Julkaistu 18.11.2016)

Sata omenapuuta: Hyvät käytännöt kotoutumiseen (2017). Toim. Kiuru H., Kuusisto H., Laulajainen J., Vuori J. -, In: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 40., Humanistinen ammattikorkeakoulu. <http://www.theseus.fi/handle/10024/134125>

Nuoret ja osallisuus:

Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? (2015). Noemi Katznelson, Helene Elisabeth Dam Jørgensen, Niels Ulrik Sørensen. Aalborg Universitet. http://vbn.aau.dk/files/210242686/Hvem_er_de_unge_p_kanten_af_det_danske_samfund_OA.pdf

Peltola, Marja & Moisio, Jenni (2017). Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä. Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/aania_ja_aanettomytta_palvelukentilla.pdf

Paikallista tietoa ja tutkimusta:

Porin kotouttamisohjelma 2014—2020. https://www.pori.fi/material/attachments/viestinta/2znoxV09Z/Porin_kaupungin_kotouttamisohjelma_2014-2020.pdf

- Holm, Hanna & Simon, Szilvia (2014). Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalvelut Porin palveluverkostossa asiakkaiden ja kuntatyöntekijöiden kokemuksia nykytilanteesta & tulevaisuuden kehittämisehdotuksia. Kulttuuritietoiset työkäytännöt maahanmuuttajatyössä. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus Brahea 2013–2014.
- Jylhä, Annakatriina (2015). Yhdenvertaisuus kouluissa. Opas rasismien ehkäisyyn <http://monikulttuuriyhdistys.fi/wp-content/uploads/2015/03/Yhdenvertaisuus-koulussa-1-teoria.pdf>
- Korkiamäki, Riikka & Wiro, Vilma (2017). Maahanmuuttajatyön kansalliset velvoitteet, paikalliset toimijat ja turvapaikanhakijoiden kokemukset: sosiaalisen tuen näkökulma. Teoksessa Tuomi Pauliina (toim.) TiedeAreena 2017. Pori: Tampereen teknillinen yliopisto, Julkaisu 20. https://tutcris.tut.fi/portal/files/12971617/TiedeAreena_2017.pdf

KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

*Kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyviä keskeisiä käsitteitä,
ks. kotouttaminen.fi*

Kansainvälistä, humanitaarisiin syin suojelua saava

Henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa.

Kotouttaminen

Kotoutumisen monialainen edistäminen ja tukeminen. Tähän pyritään viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palveluiden avulla. Nämä määritellään henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa.

Kotouttamisohjelma

Kunnan (tai kuntien yhdessä) laatima, kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kunnanvaltuustossa hyväksyttävä ohjelma. Ohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja se tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen.

Kotoutumiskoulutus

Sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena.

Kulttuuritietoisuus ja -sensiitivisyys

Viranomaisen osaa huomioida mm. viestinnässä ja asiakaskontaktissa kulttuurin vaikutuksen sekä asiakkaassa että itsessään.

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Monimuotoisuus

Tarkoittaa kaikkia niitä ominaisuuksia ja piirteitä, jotka organisaatiossa tai yhteiskunnassa erottavat ihmiset toisistaan. Erottavia tekijöitä ovat muun muassa ikä, sukupuoli, etninen tausta, kulttuuri, uskonto, koulutus, siviilisääty, seksuaalinen suuntaus, asenteet ja arvot, persoonallisuus sekä poliittinen ja taloudellinen asema.

Muunkielinen

Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on joku muu kuin suomi, ruotsi tai saame

Osallisuus

Tunne kuulumisesta suurempaan yhteiskunnalliseen kokonaisuuteen. Halu osallistua sen toimintaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja/tai poliittisesti.

Pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Rasismi

Aate tai toiminta, jossa ihmisten eriarvoinen kohtelu (syrjintä) oikeutetaan heidän ”rotunsa” ja siihen liitettävien fyysisten ja henkisten piireiden mukaan. Myös eriarvoisuuteen johtavia yhteiskunnallisia rakenteita tai toimintatapoja voidaan kutsua rasisisiksi.

Toisen polven maahanmuuttaja

Henkilö, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Yhdenvertaisuus

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

